

CIJENA listu: U pretplati za godinu K 36.—, za polugodište K 18.—, tromjesečno K 9.—, mjesečno K 3.60, u maloprodaji 12 fil. pojedini broj. OGLASNI primaju se u pravilnici lista trg. Gustoza 1

HRVATSKI LIST

Izlazi svaki dan u 5 sati ujutro.

HRVATSKI LIST* izlazi u nakladnoj tiskari JOB. KRMPOTIĆ u Puli trg. Gustoza 1. Uredništvo: Sibanska ulica br. 24. — Odgovorni urednik JOSIP HAIN u Puli. — Rukopisi se ne vraćaju. Ček. rač. aus. pošt. št. 20.795.

Broj 958.

Godina IV.

U Puli, četvrtak 7. ožujka 1918.

RATNI IZVJEŠTAJI:

Austro-ugarski.

Beč, 6. (D. u.) Službeno se javlja: Na talijanskoj fronti nijkakovih osobitih događaja. — Ugovor je o primirju sa Rumunjskom bio formalno potpisan. Na njegovom temelju počinju sad mirovna pregovaranja. — Poglavica generalnog stožera.

Njemački.

Berlin, 6. (D. u.) Vel. gl. st. javlja: Zapadno bojište: Bojna skupina prijestolonasljednika Rupprechta: Česte je topničke navale uperio neprijatelj protiv našim položajima na sjevernoj obali Lysa. — Jak je engleski sunak kod Waastena bio odbijen u boju iz bliza. S obje strane Scarpe i u svezi sa vlastitim našim uspješnim izvidjajima sjeverno i jugozapadno od St. Quentin oživjela je bojna djelatnost. — Bojna skupina njemačkog prijestolonasljednika: U pojedinim odsječcima topnička borba. Nasrtnajni su odeli prodrli u okolici Ornesa u francuske jarke i dopremili 28 zarobljenika. — Bojna skupina vojvode Albrechta: Južno od kanala Rajna-Marne, u Thannerskoj dolini i kod Altkircha živahna djelatnost Francuza. — Istok: Odazvavši se po slinskoj vladi zamoljenoj vojničkoj pomoći iskreale su se njemačke čete na Alandskom otočju. Ugovor je o primirju sa Rusijom bio iznova formalno potpisan. Pregovori se neposredno nadovezuju. Na drugim bojištima ništa nova. — Ludendorff.

Austrijska zastupnička kuća.

Beč, 6. (D. u.) Zastupnici Adler, Seltz i drugovi stavljaju prešan upit glede postupka sa ratnim zarobljenicima, koji se vraćaju iz ruskog zaroblništva, kojim se poziva ministar za zemaljsku obranu, neka vodi brigu oko toga, da budu ratni zarobljenici na povratku dobro smješteni i opskrbljeni, opremljeni odorama i rubljem i da smjesta nakon karantene od ne više negoli 21 dana, dobe dopust u trajanju od najmanje od tri mjeseca; nadalje se poziva ministar za zemaljsku obranu, da izvjesti kuću o mjerama glede pospješnja i organizacije prijevoza i smještenja ratnih zarobljenika u domovinu. O tom će se prešnom upitu raspravljati u svezi sa drugim pitanjem proračunskog provizorija. Kuća prelazi zatim na dnevni red, to jest, na nastavak drugog pitanja proračunskog provizorija i raspravlja o prešnim upitima glede postupka s austro-ugarskim ratnim zarobljenicima. Ministar financija Wimmer govori o pojedinim odredbama proračunskog provizorija. Jezgra je osnove dakako § 3., kojim traži vlada ovlaštenje, da sklopi zajmove u iznosu od šest milijarda kruna. Samo kad se ti zajmovi dozvole, bit će na raspolaganje novac za pripadnike onih, koji su pozvani u vojnu službu, za radnje glede uspostave ratnih područja. Hoćemo li, pita ministar, da napustimo frontu protiv našim krvnom dušmaninu, Italiji? Kad bismo to učinili, bila bi samo po sebi jasna posljedica invazija po Italiji, a kod toga se bez sumnje ne bi uzimao obzir na pravo samoodređivanja naroda. Bila bi, što takodjer moramo da spriječimo, zaposjednuta nesamo isključivo područja sa talijanskim, nego i sa njemačkim i slavenskim jezikom. Ministar ne vjeruje, da su gospoda od opozicije protiv proračunskoj osnovi, jer i oni ne će, da im domovina padne u ruke neprijatelja. Ministar apeluje na kuću, neka se u ozbiljni ovaj čas podigne iznad stranačko-političkih i stranačko-taktičkih razmirica i neka ne stvara položaja, u kojem mora država i bez sudjelovanja zakonodavstva štiti na svaki način interese u svrhu svog opstanka i svoje obrane. Ministar moli, da se vladi dade ovlast za sklopljenje zajma. Nakon toga prihvaća riječ ministar za zemaljsku obranu Czapp.

Beč, 6. (D. u.) Nadovezujući na priopćenje potpisu preliminarnog mirovnog ugovora s Rumunjskom izjavlja predsjednik dr. Gross: Sa radošću nad tim mirom spajamo bezsumnije neograničenu zahvalnost za junačku vojsku i hrabre saveznike. Predsjednikov trokratni „živio!“ čaru, opetuje kuća s oduševljenjem. — Ministar za zemaljsku obranu v. Czapp odgovara na prešne upite glede ratnih zarobljenika, koji se vraćaju, i izjavlja, da vojna uprava najsrdačnije pozdravlja povratak bivših vojnika iz ruskog zaroblništva. Vojna je uprava odredila za nje najbrižljiviji postupak. Bude li uza sve to pritužba, radić će se samo o krivnji podređenih organa. S druge se ali strane imaju poduzeti mjere protiv propagiranja revolucionarnih ideja, pošto je vojna uprava bila o tom obaviještena, a imade i dokaza, da se među onima, koji se vraćaju, nalazi veći broj osoba, koje su bile predobijene za revolucionarne ideje i poslana k nam u svrhu, da ih ovdje šire. S takovim će se osobama postupati postojećim odredbama. Kod toga se radi o stano-

vitim opreznim mjerama, kod česa će se izbjegavati sve, što bi moglo izgledati kao progon. Tvrdnja, da će se oni, koji se povrate, budu li za vojnu službu sposobni, uvrstiti odmah u vojne formacije, može se osnivati samo na nesporazumku. Svakako moraju oni još neko vrijeme provesti u području vojske, poimence radi liječničke kontumacije i radi preslušanja o položaju drugova, zaostalih još u Rusiji. Ministar naglašuje nadalje potrebu provedenja takozvanog opravdajućeg postupka, pošto stanoviti događaji kod zarobljenja i u zarobljeništvu ne mogu ostati bez kazne. Boravak u području vojske, uključivši karantenu, ne će iznašati više od četiri nedjelje, a nakon toga je uzet u izgled četvero-nedjeljni dopust. Daljni dopust nije uzet u izgled iz sadašnjih vojničkih razloga. No jasno je samo o sebi, da će se podjeljivati i gospod. dopusti. U daljnjem tečaju rasprave izjavlja zast. dr. Ravnikar, govoreći o nesuglasicama između Poljaka i Ukrajinaca, da Jugoslaveni traže, neka rasprave između naroda i naroda stvaraju razjavanja i neka o tom eventualno odlučuje mirovni sud: Jugoslaveni će se za prava, slobodu i pravo samoodređivanja poljačkog naroda isto tako zauzimati svim silama, kao i za svoja vlastita prava. Govoreći o proračunskom provizoriju, veli, da Jugoslaveni uskraćuju sredstava ne državi, nego suslavu sadašnje vlade. Jugoslaveni hoće temeljitu promjenu ustava. Proč s dualizmom, proč s nadgospodstvom Nijemaca i Zastupnik Seltz opširno obrazlaže zaključak socijalnih demokrata, da će glasovati za proračunski provizorij uz izlučenje ratnih vjereslja. Spominjajući utanačenje mira s Rumunjskom, ne vjeruje, da će ovo utanačenje umiriti svijet i dovesti do trajnoga mira, te opominje, neka se sa zapadom ne sklapa takav mir. Naredna sjednica sutra.

Mir sa Rusijom.

Beč, 6. (D. u.) Gospodarski su odnošaji između Austro-Ugarske i Rusije uredjeni posebnim dodatkom, koji sačinjava sastavni dio mirovnog ugovora. Ova se utanačenja slažu većim dijelom sa odnosnim odredbama ukrajinskog mirovnog ugovora. Ugovaratelj se obvezuje, da će što prije nakon sklopljenja općenitog mira stupiti u rasprave glede utanačenja novog trgovačkog i brodarskog ugovora. Do tog vremena, a svakako do 31. prosinca 1919, imadu vrijediti za obostrane trgovačke odnošaje odredbe, sadržane u posebnom dodatku, koje se slažu sa sadržajem austro-ugarsko-ruskog trgovačkog i brodarnog ugovora od godine 1916. Svakomu je od ugovarajućih dijelova pružena mogućnost, da odkaže ove odredbe od 30. lipnja 1919. dalje na šest mjeseca. Svakako će do svršetka godine 1925. pripadnici trgovačkih, privrednih i financijskih društava, proizvođači i obrta te brodovi svakoga od obiju ugovarajućih dijelova u područjima drugoga dijela uživati najveće pogodnosti. Pogodnosti, koje bi eventualno Austro-Ugarska dozvolila Njemačkoj na temelju carinske sveze, isključene su od tih najvećih pogodnosti. Analogan je pridržaj predviđen i u korist Rusije za pogodnosti, koje dozvoljava Rusija drugim zemljama, koje su sa njom u carinskoj svezi. U koliko tarifni dodatak ne određuje drukčije, imade kroz čitavo trajanje provizorija kao i za kasnije međusobno dozvoljene najveće pogodnosti biti mjero-davna općenita ruska carinska tarifa od godine 1903. Nadalje se obvezuju obje ugovarajuće stranke, da ne će ni izravno ni neizravno sudjelovati kod mjera, koje idu za nastavkom neprijateljstva na gospodarskom ili financijskom području, i da će unutar svojih državnih područja svim sredstvima spriječavati takove mjere. Nadalje su se izjavile takodjer spremnima, da će što prije stupiti u pregovore, da, u koliko je moguće, prelazno uzdrže i prošire carinske oprostite, ustanovljene tečajem rata.

Beč, 6. (D. u.) U članku III. s Rusijom sklopljenog mirovnog ugovora spomenuta crta, koja otcijepuje od Rusije ona područja, koja u buduću ne će više pripadati pod rusku državnu vrhovnu vlast, teče od sjevera prema jugu ovako: Veliki Sund (otoci sjeverno od Rige — Hinzenberg—Oger—Gallo — južna obala Dvine do Drnje — zapadno natrag do sjevernog kraja Drisvjati—Sees—Vidsi — istočno od Svendsani Mihalički—Gerujanini—Slobodka — zapadno od Oszmjane—utok potoka Garoja u Njemen—Sarati utok—Selva—Rozani. — Pružani (obojeostaje istočno — Kamenjec—Litovsk—Visoki Litovsk—Mjelniki—Šarnaki.

Preliminarni mir sa Rumunjskom.

Beč, 6. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bukarešta sa danom 5. ožujka: Između četvornog saveza i Rumunjske potpisan bi večeras u sedam sati u Buf-

teji preliminarni mirovni ugovor na temelju ovog utanačenja: Rumunjska odstupa savezima vlgastima Dobrudžu do Dunava; prihvaća načelno po Austro-Ugarskoj zatražene ispravke granice na austro-ugarsko-rumunjskoj međji; priznaje načelno mjere na gospodarskom području, koje odgovaraju položaju; obvezuje se, da će smjesta demobilizovati najmanje osam divizija; ostatak se rumunjske armade ima demobilizovati nakon sklopljenja mira između Rusije i Rumunjske; rumunjske čete imadu smjesta ostaviti po njima zaposjednuto austro-ugarsko područje; Rumunjska se obvezuje, da će prijevoz četa četvornog saveza kroz Moldaviju i Besarabiju u Odesu željezničko-tehnički podupirati svim silama; Rumunjska otpušta časnike antantinih vlasti, koji stoje još u rumunjskoj službi; vlasti će četvornog saveza voditi brigu glede podržavanja trgovačkog puta za Rumunjsku preko Konstance do Crnog mora. Konačni se mir imade sklopiti unutar ponovnog četrnaest-dnevnog primirja, koji započinje dne 5. ožujka u ponoći, a koji se otkazuje na tri dana.

Beč, 6. (D. u.) Dopisni ured javlja iz Bukarešta sa danom 5. ožujka: U Bufteu je bio večeras u 7 sati između Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s jedne strane, te Rumunjske s druge strane potpisan ovaj preliminarni ugovor: Zadahtući zajedničkom željom, da se između Njemačke, Austro-Ugarske, Bugarske i Turske s jedne, te Rumunjske s druge strane dokrajči ratno stanje i uspostavi mir, to su se potpisali, i to državni tajnik dr. v. Kühlmann kao opunomoćenik Njemačke, ministar izvanjskih poslova grof Czernin kao opunomoćenik Austro-Ugarske, podpredsjednik saboranja dr. Momčilov kao opunomoćenik Bugarske i veliki vezir Talaat-paša kao opunomoćenik Turske s jedne strane i gospodin Argento Janu kao opunomoćenik Rumunjske s druge strane nakon ispitivanja svojih punomoći, složili u tom, da, pošto je u Focaniji godine 1917. potpisani ugovor o primirju dne 2. ožujka 1918. bio otkazan i dne 5. ožujka u 12 sati o podne istekao, imade od 5. ožujka od ponoći dalje teći četrnaestdnevno primirje uz trodnevni otkazni rok. Između potpisanih postoji sporazumak glede toga, da se unutar toga roka imade sklopiti konačni mir, i to na temelju ovih utanačenja: 1. Rumunjska ustupa savezima vlastima Dobrudžu do Dunava; 2. vlasti će četvornog saveza voditi brigu oko podržavanja trgovačkog puta za Rumunjsku preko Konstance do Crnoga mora; 3. po Austro-Ugarskoj zatraženi se ispravci granice na austro-ugarskoj međji sa rumunjske strane načelno prihvaćaju; 4. isto se tako načelno odobravaju primjerne mjere na gospodarskom području; 5. rumunjska se vlada obvezuje, da će smjesta demobilizovati barem osam divizija rumunjske armade; provedenje će demobilizacije uslijediti u zajednici s vrhovnim vojnim zapovjedništvom vojne skupine Mackenseneve i rumunjskom vrhovnom vojnom upravom; 6. čim bude između Rusije i Rumunjske uspostavljen mir, imat će se demobilizovati ostali dijelovi rumunjske armade, u koliko ne će biti od potrebe u svrhu sigurnosne službe na rusko-rumunjskoj granici; rumunjske čete imadu smjesta isprazniti po njima zaposjednuto područje austro-ugarske monarhije; 7. rumunjska se vlada obvezuje, da će prijevoz četa savezničkih vlasti kroz Moldaviju i Besarabiju u Odesu željezničko-tehnički svim silama podupirati; 8. Rumunjska se obvezuje, da se smjesta otpustiti one časnike vlasti, zaračeni sa četvornim vlastima, koji stoje još u službi Rumunjske; ovim se časnicima sa strane četvornog saveza zajamčuje slobodna pratnja. Ovaj ugovor stupa smjesta na snagu; u potkrijepljenje toga potpisali su opunomoćenici ovaj ugovor i providili ga svojim pečatima, sastavili ga u pet izvornih primjeraka. — U Bufteu, 5. ožujka 1918. Slijede potpisi.

* Zalihe u Ukrajini. Bečki listovi javljaju, da se usljed napredovanja u Ukrajini može imati već dosta točan pregled o uvjetima našeg gospodarstvenog poduzeća. Pučanstvo se svuda simpatično ponaša, te nam pomaže, gdje je to nužno. Ustanovljene su već bogate zalihe. Treba istaknuti — pišu bečki listovi — da se tu ne radi o rekviziciji ovih zaliha, već o upotrebi ovih zaliha u sporazumu sa vladom i vlasnicima zaliha. Kod toga će nam veoma dobro doći vozila, zaplijenjena za vrijeme napredovanja. Trebat će ali ogromnog rada prije nego dodju prvi dovozi. Nadamo se, da će u nedateko vrijeme dovoz živeža trajno i stalno poboljšati naše prehrabene prilike; oko toga se neprestano stara grof Czernin.

Političke vijesti.

Njemačka i Rusija.

I opet vadimo iz „Venkova“! Ne prodje skoro dana, da nešto ne prevedemo iz tog češkog lista. Radi informacije našim čitateljima saopćujemo, da je

„Venkov“ jedan izmedju najuglednijih čeških listova i glasio najjače češke stranke — agrarne. Izlazi dnevno u formatu poznate „Narodne Politike“ u 10—12 strana, a u nedjelju u 20 strana. Donosi uvijek kritički pregled svih događaja dana, mnoštvo raznih vijesti, u podlistku znanstvene članke i kritike najpoznatijih čeških ljudi na književnom i znanstvenom polju. Osim toga obiluje člancima o narodnom gospodarstvu, jer taj smjer i zastupa. Sad opet prenosimo iz njegovog uvodnika o zadnjim događajima u Rusiji i o mogućnosti preporoda ruskog naroda i ruske države. I veliki njemački listovi tvrde, da je Rusija u takvom rasulu, da mu nema primjera u historiji, te pripominju, da se država, koja je u svojoj unutarosti tako poharana, prevraćena i ponižena, jedva može osvijestiti i postignuti svoju prijašnju snagu. U njemačkim časopisima čitaju se takva proročanstva kao kruta ironija. Zaista je upravo teško vjerovati, da baš Nijemci mogu nešto takva pisati, oni Nijemci, koji su još pred sto godina imali svoje zemlje pod Napoleonom tako podjarmljene, prevraćene i svoja prestolja tako kćimava, da današnje stanje Rusije prema tadašnjem njemačkom stanju izgleda kao prava idila iza nesretnih ratova s Napoleonom došla je Njemačka izravno u područje Francuske. Pruska se je morala odreći svih svojih aneksija iz diobe Poljske i svih svojih krajeva zapadno od Labe. Napoleon je stvorio novu kraljevinu Westfalsku i dao je svome bratu Jerolim; saski je veliki knez dobio kraljevski naslov, dok je Napoleon pripojio sjeverne njemačke krajeve sve do Lubeka izravno Francuskoj, a velik je dio Njemačke izgubio uopće svoju samostalnost. Sve je u prahu i askalo volji silnog osvajača. Propadanje ne samo političke nego i narodne svijesti u njemačkim vladinim krugovima očitovano se najogavnije u podlom plazenju njemačkog plemena pred Napoleonom, koji je s krunjenim glavama i knezovima postupao kao sa svojim lutkama. Nijemci bijahu dapače prisiljeni, da se bore uz bok Francuskoj. Tada se zaista očajavalo nad budućnošću Njemačke. A što se dogodilo? Baš taj tudji pritisak izazvao je čežnju za oslobodjenjem iz takvih očajnih i užasnih prilika; oduševljeni muševci počeli su neustrašivo propovijedati ljubav prema domovini i slobodi te potrebu jedinstva. Pruska, podučena trpkim iskustvima, počela je s opsežnim unutarinim popravcima. Drugdje je vodila francusku upravu do mnogih reформа. Države takozvanog rajnskog saveza pod zaštitom Napoleona reformovaše upravu, financije, vojsku, zakonodavstvo po francuskom uzoru. Njemačke ćete upoznate pod francuskim zastavama nov način ratovanja, dok su misli i iskustva francuske revolucije našla lak put u Njemačku. Ali i iza Napoleonovih ratova bijaše Njemačka u svojoj unutrašnjosti trula, tako da još godine 1848. ne mogaše se o nekakvom sporazumku izmedju država njemačkog saveza ni govoriti... Ali bijaše dosta deset godina li stvorio se njemački savez, savez, čiji cilj bijaše ustanovljenje središnje vlasti pod vladom Pruske i uređenje državnog parlamenta. A od tada rasla je snaga Njemačke, dok nije postala velikom vojničkom silom Evrope... Zar se na sličan način ne može preporoditi i Rusija? Ibrže li prije nego Njemačka, jer nema na svijetu sila, koja bi je mogla tako zaposjesti i posvema pokoriti, kako je pokorio Napoleon Njemačku! Ogromna prostranost Rusije jest i bit će uvjete knjezinom velikom prednošću. Tko dakle piše i drži, da je sa istokom stvar posvema „gotova“ — podaje se varci. I kad bi evropski zapad izrežuetkao Rusiju još i na veći broj državica, negoli je to svojedobno učinio Napoleon u Njemačkoj, nije nikad isključena mogućnost, da će se te države ipak jednom spojiti u jaku cjelinu, kako se to dogodilo s njemačkom državom. Zato razumijemo glasove onih trijeznih njemačkih političara, koji opominju pred pretjeranim nadama, da je Rusija za vazda politička jesina, država petog reda, i koji nasuprot traže od diplomatske dalkovidnosti, kako bi ova tražila put k Rusiji i nastojala živiti s njom u prijateljskim odnosajima

Neovisni socijalista Haase o miru i radničoj stavel.

U sjednici je njemačkog državnog zbora u Berlinu kazao dne 27. veljače o. g. neovisni socijalista Haase medju ostalim ovo: Sad eto ne može nitko više u dobroj vjeri tvrditi, da hoće vlada sporazumni mir. U Njemačkoj vladaju Hindenburg i Ludendorff. Pučanstvo nema dapače ni prava, da se uza sve pravo samoodredjenja odluči za Rusiju. Estonsko se je pučanstvo izjavilo proti svakom nasilnom otkinuću od Rusije i proti svakom umješavanju u slobodno pravo samoodredjivanja, a još prije kratkog su vremena pale u ovoj kući izjave za apsolutno uvaženje toga prava samoodredjivanja. Opisi mi se tobožnjih nasilstva čine sumnjivima. Njemački su vojnici posljednjih dana sa sgražanjem izjavili, da su nastupili kao krvnici ruske revolucije. Mi odlučno prosvjeduemo proti ovoj političkoj nasilstvu. Nije još dugo tomu, što se je boljševicima askalo u svakom pogledu. Sad se vodi borba proti njima, jer se hoće ugušiti međunarodni socijalizam, koji se javlja u boljševištvu. Mir je s Ukrajinom trenutni uspjeh. Poljaci, Litvanci i Ukrajinci podignuti su bili jedni proti drugima, a konačno će oni svi zajedno ustati proti Njemačkoj. Mirom, koji bje sad naričut Rusiji, podići će se misao o odmazdi u tolikoj mjeri, da nije zajamčen trajan mir. Politika s istoka imala bi

se sad prenesti i na zapad, a izjave kancelara o načelima Wilsonovim bile su samo za to, da se sakriju prave misli. Ima još mjerodavnih krugova, koji zahtijevaju dijelove Belgije i sjeverne Francuske, Longwy i Briey za Njemačku.

Stavka je bio veliki pokret, koji se ne odstranjuje sa svijeta niskim načinom promatranja. Duševni utisci dolaze dakako i iz inozemstva do nas, no posve i posve je neispravna tvrdnja, kao da je inozemna organizacija izazvala bila kod nas stavku. Pošlo se je bilo dapače i tako daleko, te se je kazalo, da je kod te stavke sudjelovao engleski i amerikanski novac. Shvaćanje, da je ova stavka ugušena, posvema je neispravno. Što veće je nasilne mjere poduzeća bila vlada, to veća je bila stavka. Proljevanju su kryi uzrokom samo i jedino vlada i njezini organi. Ubijen bje neki stražmeštar; po komu? (Smijeh.) da su ga ubili radnici; ljudi, koji su bili prisutni, tvrde, da su ga sami redarstvenici iz neopreznosti ubili. Nije još pošlo za rukom ustanoviti, tko je ispalio ovaj hitac. Naš je dogovor sa vladom bio otklonjen. Ja nijesam nikad mislio, da će gospodin Walraf raspravljati sa stavkašima. No radnici su se sami mogli uvjeriti, kako ja ovo je bilo njihovo pozdanje u državnog kancelara. Radnici ne će klonuti u svom nastojanju, da demokratizuju Njemačku.

I Japan hoće na frontu.

Japan je dosad igrao u svjetovnoj cijeloj borbi veoma tajinstvenu ulogu. Osim toga, što je oteo podršku u Kini, što ga Nijemac držaše u posjedu, nije pokazao većeg djelovanja, tako da se činilo, da bi on bio bitni pukim gledaocem sve do mira, a onda tek činili, da se uvažuje njegovi zahtjevi, koji zaista ne će biti maleni. Ali sad se najedamput i Japan ozvao. Nije dočnuše na tako oštar način i u tako oštom tonu, kako je to običaj ratujućih sila, ali ipak riječima, koje daju predumijevati, da se pripravlja na neki veću akciju. Japanski je ministar izvanjskih posala proglasio naime u zastupničkoj zbornici, da si je teško učiniti pravu predstavu o sklopjenju mira izmedju Rusije i centralnih država; ako pak taj mir bude u istinu sklopjen (a već je i potpisan Op. ur.), kad će se Japan najsigurnijih najprimjerenijih mjera, koje će tražiti situacija... Što ima da znače te „najsigurnije“ i najprimjerenije mjere, koje će tražiti situacija“, teško je sa sigurnošću kazati. Ali to, da je ta izreka bila pronašena sa mjesta, gdje se dosad veoma štedilo riječima i prijetnjama, daje ipak mogućnost suditi, da Japan skriva neke nacerte, i da sada oružano hoće da nastupi. Hindenburg je svojedobno govorio, da se nije treba bojati vojničkih poduzeća ni iz Amerike a ni iz Japana, jer da ne mogu imati praktičnog uspjeha. Nije veli moguće, da su neprijatelji centralnih vlasti kudri, da iz tako dalekih krajeva u pravo doba dovedu u Evropu potrebnu množinu ratnog materijala. Proti tom sudu oglasili su se odmah nekoji državnici, a iz Amerike je dapače sam Wilson proglasio, da će osvjedočiti Hindenburga, kako li se u tom pitanju varao. Dokaz, tko u tome ima pravo, a tko se vara, nije dakako još bio proveden. Gleda Japan: nije pak poznato, da li bi i on bilo kao Amerika, da pošalje svoju vojsku na francusku frontu. Nije isključeno, da snije provala Azije u rusku državu. Naravno, da bi se ta provala uz ogromnu udaljenost i nedostatak prevoznih sredstava mogla provesti jedva onda, kad bi prilike u Rusiji bile ponovno uređjene. Ali uza sve to, da se ne može misliti, e će Japan još u ovo doba činom posegnuti u ruske odnošaje i porušiti tako ciljeve njemačke politike, ipak bi Mikadova država mogla provesti svoje najjavljeno poduzeće. Radi se naime o tome, da bi u tom slučaju bila Njemačka prisiljena, da pusti na istočnom bojištu veću vojsku, koja bi mogla da započne s operacijama proti japanskoj vojsci, koja bi bila onamo posana. A oko toga, kako se čini, nastoje saveznici sprazuma najviše, i oni u ovo doba najviše za tim idu, jer bi pred tom velikom borbom na zapadnoj fronti htjeli zaista da privežu veće odjele njemačke vojske i na drugim bojištima. Pitanje je još, da li će im taj potez uopće uspjeti, jer nije isključeno, da Japan ne će posegnuti u borbu, dok ne bude dovršena velika, ogromna bitka u Francuskoj. Cijela ta stvar i sa druge strane je vrijedna sponena i poučna, a to stoga, što još sada, u četvrtog godini rata, kad se toliko govori o miru, koji se približuje, istupa novi — borbenik, i to još borbenik, koji ima veliku vojsku i koji je ugovorima tijesno privezan k — Engleskoj. („Venkov“.)

Borba za mir.

Svijet se nalazi na raskršću. Ne radi se više o pograničnim i političkim pitanjima kao glavnu ciljevu budućeg mira, već o novom pojmovanju mira. Do mira će svakako doći prije ili kasnije, ali za svijet i narode nije sporedne važnosti, da li će taj mir biti označen onim istim momentima, koji su ga bilježili u prošlim dobama, ili će taj mir biti u suštini nešto posve drugoga, novoga, udešenoga po potrebama preporodjenog čovječanstva. Pitanja država i državica ne igraju u tom novom idejnom svijetu one uloge, koju su igrala prije. O kakvoći tog mira bit će ovisan opstanak država i budući njihov život i razvoj. Bude li taj mir nosio karakteristiku sile, prava moćnijega, nastavit će se sudbonosna oružana i trgovačka utakmica i poslije rata. Rat, dokrajčen

oružjem, nastaviti će se nekrvavo i mjesto krvi i ratnih strahota zadesit će slabije države bijeda i siromaštvo. Skrajno nezadovoljstvo i nepovjerenjivost izmedju pojedinih država, vječiti strah malenih, da ih ne zadesi sudbina Belgije i drugih malenih država, izazivati će svaki dan nove sporove i nove svadje, koji će se riješiti, da se sačuva mir, uvijek u priloge silnije države, te će obnoviti ono nepodnosivo stanje, da će napokon novi rat izgledati kao oslobodjenje od neizvjesnosti i pogibelji. Iz tog je stanovišta mir sa Rusijom bez vrijednosti. Na mirovnoj će se konferenciji svakako revidirati taj ugovor, a u slučaju, da se ne bi revidirao, bit će samo jedan novi trajni uzrok za vječite trzavice i za novi rat.

Danas stoji Njemačka na vrhuncu svoje vojničke snage. Čitava je njemačka vojska pripravljena na skrajnji udarac proti zapadu, proti fronti alijiraca Njemačka ide za tim, da si vojničkom silom osigura iste granice na zapadu, koje si je već zaštitila na istoku. Uspije li taj udarac, tad će Francuska biti isto tako snarvljena i uništena, kako je danas Rusija, bit će u položaju Rumunjske i Srbije. Njemačka će postati najsilnijom državom na kontinentu, a sve će se joj ostale države morati pokoravati. Pošto nije njemačka država u stanju, da si pridobije simpatiju kojeg naroda na svijetu, posve je jasno, da će poslije tog rata buknuti silni oslobodilački rat sviju europskih naroda proti Njemačkoj, dakle nov rat u još strašnijim formama negoli sadašnji. Nova će nesreća i to još puno strašnija zadesiti Europu. Mir će taj dakle značiti u istini samo primirje, koje će biti ispunjeno grozničavim naoružanjem. Takav mir prema tome ne bi bio ni u trajnom interesu samo Njemačke a kamoli Evrope, jer bi se oslanjao na premoć i na strah pred silnijim oružjem. Neprijateljstvo bi trajalo dalje i čekalo samo na prvu priliku, da izbije na javu.

Taj se mir mora postići, i postić će se, bude li u ljudima volje i vjere za preporod svijeta. Socijalistička je tendencija zadnjeg vijeka težila za gospodarskim ojačanjem radničkog staleža, pošto je u tom ekonomskom nastojanju vidjela glavni uvjet za njegov kulturni razvoj. U tom je boju postao socijalizam pukim kruloborstvom. Grubo materijalistički svjetovni nazor obilježio je također metodu tog boja, koja je u svojoj suštini bila ipak idealistička težnja za skladnijim i sretnijim preuređenjem svijeta i čovječanstva. Išlo se je ipak za tim, da se psihičku silu svakog pojedinog čovjeka potpunoma iscrpi u korisnom radu za kulturne svrhe, dok je dosadašnji društveni poredak išao jedino za tim, da na najsavršeniji način iskoristi fizičke sile ljudi. Individualizam je u kulturnom svijetu bogastvo, u materijalnom je svijetu propast. Očuvanje narodne i nacionalne osobujnosti znači prema tome obogaćenje kulture, individualizam u materijalnom svijetu znači stvaranje staleža tlačnika i tlačitelja, znači propast pojedinih ljudi, znači smrt prosvjete. Uniformiranje duše, koje se je provelo u Njemačkoj, nije donijelo nikakova kulturnog ploda. Silna današnja Njemačka, sa njezinom svemogućom industrijom, kulturno je mnogo siromašnija i sterilnija negoli bezmoćna Rusija ili drugi maleni narodi. Materijalno sredstvo za kulturni cilj postalo je samo svojom svrhom. Danas je bogatiji ugledniji i silniji od umnijega. Danas imade država, koja raspolaže sa više materijalnih sredstava, također i veće pravo. Taj „materijalistički“ je sistem proveden sve do skrajnosti, kako vjklimo, te se pojavlja u pojedinostima i etapama društvene organizacije. Taj društveni je poredak stvorio privilegovane i neprivilogovane države, a kao glavni princip čitavog ovog stroja vrijedi načelo, tko imade silu imade i pravo, tko imade naime materijalna sredstva, može namegnuti također svoju ideju. Ne pobjedjuje dakle zdravija ideja, već ideja onoga, koji je silniji i bogatiji. Dok se ne promijeni čitavi ovaj način mišljenja ne samo u državama već i u svakom pojedinom čovjeku, neće se postići onaj cilj, za kojim mora da teži čovječanstvo, ako imade u njemu plemenitoga cilja, ako je sposoban za razvoj. Mora da nestane materijalnog razlikovanja ljudi i naroda, mora da nestane dosadašnji materijalistički društveni poredak, koji poriče idealističke ciljeve čovječanstva. Imade li na svijetu takovih idealističkih svrha radu ljudi, tada imade njihovo bivstvovanje i njihov rad uopće svrhu. Nema li toga, bolje je, da dođe opći potop i da prekine taj suvišan i uzaludan rad. Ali i mi držimo, da imade svrhovitosti u razvoju čovječanstva, pošto bi imade morali da očajavamo. Moralni je preporod svijeta glavni uvjet za buduću sreću čovječanstva. Samo taj će nam donijeti konačni i trajni mir.

Iz slavenskog svijeta.

Jedan događaj. Dne 2. ožujka sastadoše se u Zagrebu izaslanici jugoslavenskog naroda svih sravnaka i struja, da se posavjetuju o zajedničkoj narodnoj organizaciji. Sastanak je svoj cilj pokušao, t. j. razne su se stranke sporazumile o budućem radu. Mađarska je pako vlada providjela, da se je prema njezinom nastojanju sastanak razvio u lijepu manifestaciju za ujedinjenje i oslobodjenje jugoslavenskog naroda. U subotu dne 2. o. mj. u 3 sata po podne sastade se niže navedeni izaslanici u hotelu „k caru austrijskom“, gdje započe rasprava. Ali tek što je predsjednik Starčevićeve stranke prava pozdravio sa-

kupljene narodne izaslanike i dr. Korošec započeo da izvješćuje o političkom položaju, provalio je u dvoranu zastupnik policije s dva detektiva i poviknuo: „U imenu zakona raspuštam taj sastanak i pozivljam gospodu, da se legitimiraju. Detektivi su zaposjeli oba izlaza iz dvorane, i prisutni su bili prisiljeni, da se jedan za drugim legitimira i razidje. Pred dvoranom je čekala već straža od 15 oružanih i uniformiranih redarstvenika. Policaji razagnaše dakle zastupnike hrvatskog sabora, austrijskog carevinskog vijeća, pa i samog predsjednika Jugoslavenskog kluba. I to sve za to, jer je naša država najdemokracičnija država na krugli zemaljskoj! Dr. Pavelić ode odmah k banu, gdje je protiv toga energično protestirao. Prisutni se sastadoše na to u privatnom stanu dr. Pavelića, gdje se razgovor mirno vršio do 9 sati na večer. Vijest o tom nečuvenom događaju brzo se raširila po Zagrebu. Visokoškoci, muško i žensko, sabraše se u 7 sati na večer na Jelačićevom trgu, da dostojno demonstriraju protiv naredbi policije i protiv koalicijske koja je za taj postupak odgovorna. Pjevajući otpuše se demonstranti, kojima se pridružilo općinstvo, prema stanu dr. Pavelića i dva sveučilištarca i jedna sveučilištarica bi izaslana kao deputacija, da pozdrave dr. Korošca. Policija je međjutim surovo navela na demonstrante, rastjerala ih, nekoliko ih izbila, poranila, a nekoliko uapsila. Potekla je zagrebačkim ulicama krv. Istu je večer poslala policija u stan dr. Pavelića višeg činovnika, da ispriča „mladog čovjeka“, koji je u hotelu tako netaktično postupao. U nedjelju dne 3. o. mj. vršila su se cijeli dan posavjetovanja. Kad je u nedjelju na večer dr. Korošec otpuovao, sakupila se na kolodvoru omladina, koja mu privedla burne ovacije. Na kolodvoru obasute ga djevojke cvijećem, dok je sve orlo poviknuta: Živio Jugoslavizacija kao deputacija, da pozdrave dr. Korošca. Dr. Korošec je na to odgovorio slovenski: Draga omladino! Iskreno Vam zahvaljujem za pozdrav Jugoslavenskog kluba. Vnša ljubav za našu valku stvar daje nam nove odvažnosti. Osvjedočeni budite, da ćemo također kasnije s oduševljenjem, koje nas uči omladina, raditi za naše ideale. Učinimo li svi svoju dužnost, mi i Vi, ne sumnjam, da ne će naše nastojanje biti uzalud. Življa Jugoslavija! Na to ga općinstvo podiže na ramena i ponese na kolodvor. Kad je dr. Korošca nestalo u kolodvorskoj zgradi, navali je opet policija, razagnala sakupljeno mnoštvo i opet nekolicinu uapsila. To je događaj — možda i od najvećeg zamašaja, koji se dogodio u Zagrebu.

Zagrebačka rezolucija glasi: Dana 2. i 3. ožujka 1918. sastali su se u Zagrebu: Iz Hrvatske i Slavonije Cesar Akačić, dr. Fran Barac, dr. Srdjan Bud savljević, dr. Bogdan Bradaška, dr. Luzar Car, Dragutin pl. Hrvoj, Vojislav Kemf, Ivica Kovčević, dr. Petar Majer, Jovo Miodragović, dr. Ante Pavelić, Ivan Peršić, dr. Živko Petričić, Valerijan Pribičević, dr. Svetozar Rittig, Ferdo Rožić, Luka Starčević, Stjepan Stepanac, dr. Janko Šimrak, dr. Nikola Winterhalter, te izaslanici socijalno-demokratske stranke Rudolf Antolčić, Stjepan Batt i Vitomir Korać. Iz Slovenije: dr. Izidor Cankar, dr. Ante Korošec i dr. Albert Kramer. Iz Bosne i Hercegovine: Danilo Dimović, Gijuro Džamonja, Kosta Majkić, dr. Jozo Sunarić i Vojislav Šola. Iz Dalmacije: dr. B. G. Andjelković, dr. Melko Čingrija, Mate Drinković, Ivo de Grisogono, dr. Ivo Krstelj, dr. Jozo Smodlaka i Cherubin Segvić. Iz Istre: dr. Gijuro Červar, Ivan Mandić, dr. Matko Laginja i Vjekoslav Spinčić. Iz Medjumurja: dr. Ivan N. Novak. Sakupljeni, nakon rasprave o općem političkom i narodnom položaju, složni su u tome, da je nužna koncentracija svih stranaka i grupa, koje stojeći na stanovištu narodnog jedinstva te oslanjajući se o načelo narodnog samoodređivanja, traže svoju narodnu nezavisnu, na demokratskim temeljima uređenu državu Slovenaca, Hrvata i Srba.*

Svenarodni poljski kongres. „Naprzod“ pripočuje, da se na temelju zaključka Poljskog kola pripravlja narodna skupština, na kojoj će se sastati 77 državnih zastupnika, 33 člana gospodarske zbornice, 72 bivša zemaljska zastupnika, 80 izaslanika, koji će zastupati i reprezentovati narodne, gospodarske, kulturne i stališke organizacije, 46 zastupnika općinske samouprave, ukupno 312 osoba, koje će reprezentovati vascijeli poljski narod. — „Nowa Reforma“ javlja, da je magistratu grada Lavova bilo sa strane njemačkog „Soldatenheima“ podneseno izvješće, u kojem se zahtijeva, neka općina pokrije troškove popravka prozorskih stakala, koja bijahu za vrijeme poznatih velikih demonstracija razbijena. U tim demonstracijama, piše „Nowa Reforma“, zaglavio je bio jedan gimnazijalac, dok je drugi ostao teško ranjen.

Položaj ugarskih Slovačka. „Venkov“ pripočuje opis sa Slovačke, u kojem se pisac pritužuje na naredbu ugarske vlade, kojom ova zabranjuje dovoz u Ugarsku listova „Venkova“, „Lidovog Denika“ („Večera“), „Narodne politike“, „Lidovih novina“, „Videnskog Denika“ i „Naroda“. Time ostaje Slovačka opće bez novina. Svi slovački pisci, novinari i izdavači, od kojih teško da je jedan, koji nije bio zatvoren radi veleizdaje, nalaze se u vojništvu.

Promisli li se opet, da nije u Ugarskoj ni jednog zakutnog novinarčića, ni jednog revolver-novinara, koji nije oslobođen od vojništva, upozna se odmah tendencija vlade. Slovački listovi „Slovensky Denik“ i „Narodni Hlasnik“ bijahu od vlade jednostavno obustavljeni. „Slovensky Tyždenik“ bio je također dugo proganjan, dok mu nijesu procesi, kazne i globe proždrlu svu kauciju, tako da mora sad izlaziti bez političkog sadržaja i pregleda. U Ugarskoj naime, hoće li jedan list da piše o politici, mora da kao dnevnik položi kauciju od 50 tisuća, a tjednik 20 tisuća kruna. Sad izlaze u Slovačkoj stare i preživjele „Narodne Noviny“, „Ludove Noviny“, glasilo klerikalaca i „Robotnicke Noviny“, glasilo socijalista, i jedino zato i mogu da pišu nešto radikalnije. Mađžari izdaju u slovačkom jeziku (ili bolje slovačkom narječju, jer sigurno će se opet to narječje ujediniti s češkim jezikom) dnevnik, kojega raširuju među Slovacima, koji zastire maglom duševni vidik slovačkog seljaka, te ilustrirani politički tjednik, opet u mađžarskom duhu, kojega izdaju iz konfiskovane zaklade rospuštene „Slovenske Matice“ (slovenski-slovački). A i ostala štampa u Ugarskoj (nemađžarska) zlo prolazi. Ugarski Rumunji izgubiti će valjda i zadnji svoj politički list „Drapelul“, čiji urednik bijaše prošle nedjelje uapšen. Srbi su sami obustavili na početku rata svoje listove. A korak ugarske vlade, t. j. zabrana raširenih čeških listova, sudbonosan je za ugarske Slovake. Jedini prozor u kulturu i Evropu bijaše im time zatvoren! To ima da bude osveta za majsku deklaraciju i trikrajevsku rezoluciju.

Nijemci i Jugoslaveni. Kako pišu „Zeit“ i „Neue freie Presse“, izgleda, kao da bi morali Jugoslaveni biti zahvalni, da ih je vojska spasila od talijanskog jarma. Radl toga da je upravo besmisleno, da oni neće dozvoliti vladu ratne kredite! Prije svega valja istaknuti, da su Jugoslaveni i sami obmanili od Talijanaca svoje pokrajine ili da bi ih bili obranili, da se je usredotočila sva jugoslavenska vojska na jugozapadnoj granici. Osim toga je činjenica, da su Jugoslaveni glavi državi više, no što su dale ostale narodnosti u Austriji, a pogotovo Nijemci i Mađžari. Napokon, da Mađžari i Nijemci ni ne taje svojih namjera, koje idu za tim, da se Jugoslaveni ponijemče ili pomadžare i da je sama vlada nastojala i još nastoji, da ih tamo potalijanči, gdje ih nije mogla ponijemčiti i pomadžariti. Da su Rijeka, Trst i drugi jugoslavenski gradovi danas više talijanski nego li prije 50 godina bili, ova bi nam pojave najbolje znači objasniti u Beču i u Pešti. Činjenica je, da je vlada za zahvalu za vjernost i junaštvo zlostavljala i uništavala naš narod gdje god je mogla. Prijetnje moguće „talijanizacije“ naših pokrajina ne čine nikakova utiska na naš narod, kad i sama austrijska vlada svim sredstvima gleda da kao kukolj trijebi naš narod i da dupče i savia potalijančuje, gdje god može. Razlika se sastoji dakle jedino u tome, ako bi raznarodljivo ili Rim ili Beč i Pešta. Iz toga se vidi, da su argumenti, kojima se služe bečki i k. židovi protiv nas, djetinjasti i da im neće nasjesti nitko više. Hoće li vlada imati proračun, neka sklopi odmah mir i neka oslobodi narode od imperijalističke more nekojih „austrijskih“ ljudi.

U Berlinu se piše o Jugoslavenima, ne doduše za Nijemce, a ne piše ni njemački auktor za njemačku štampu. U Poznanju naime izdaje poljski „Kraj“ mjesečne slavenske preglede, koje uređuje Čeh, pisac V. Dresler, u Berlinu. Prvi je bio posvećen Bugarima, drugi (prvi dio — drugi će tek još izići) Česima, a treći, pridat k broju od 28. veljače, prikazuje opširnu sliku o životu Slovenaca; sav materijal nije još iscrpljen, kako pripočuje uredništvo, te će biti još jedan i drugi dio slavenskih priloga, t. j. pregled srpsko-hrvatski, ruski, ukrajinski, slovački i drugi dio češkog pregleda. I tako se eto u Berlinu uređuje prilog za poljski list, koji piše i o Jugoslavenima.

Poljačka politika u Njemačkoj. — Njemačko je društvo istočne marke stvorilo u svojoj glavnoj skupštini dne 3. o. mj. zaključak, uperen protiv Poljaka. Skupština je pozdravila odluku državnog kancelara, da će se kod uređenja istočnih granica prema Poljskoj uzeti obzir na vojničke potrebe, te izjavila nadu, da će se iz neprijateljskog držanja sveukupnog Poljaštva povući konačno neotklonive posljedice. Posljednji događaji u pruskom državnom saboru i nastup poljačkih zastupnika, koji bje označen veleizdajničkim, morali su pokazati, što imade domovina očekivati sa poljačke strane. Društvo istočne marke traži djelotvorni nastavak obrambene i zaštitne politike, koja ide za pospješivanjem Nijemstva u istočnim markama.

Na žilav ustrojan rad!

Kao Slaveni smo i mi Jugoslaveni ljudi „široke nature“, ljudi, koji mnogo mozgaju i mnogo razglabaju, ali malo rade. Svaki je naš seljak potpun fitozof. On misli zdravo i pametno. Ali što da kažemo o našem naobraženom svijetu. On pogotovo propada u mislima i idejama, dan i noć. gradi na-

crte i planove za budućnost, svaki dan, gotovo svaki sat nove, vjeruje u nje, dok mu je toplo oko srca. Onda najedared postaje mrzovoljan — za bolje ga zub, grize ga reumatizam ili zapušila jugovina — rasplinule i shlapile se misli, sanje i ideje, iz optimiste postaje skepticar, pesimist, mizantrop, da za nekoliko časaka zaboravi opet svoju bol, evoj očaj i da se opet nada i opet snuje nove svijetlove i stvara nova sunca. Ideje su lijepe, ideje su zdrave, ali bez trvdog, krvavog rada ne da ih se ostvariti. Nijemac je radio žilavo i bez prestanka 40 i više godina, da može voditi uspješno jedan rat, a gospodin je Čičikov-Trocki mislio da će sa svojim idejama preko noći obnoviti i preporoditi svijet. Htio je preskočiti potrebnu evoluciju, zasljepiti svijet sjajem jedne ideje, da preobrazi Rusiju, da ju promijeni preko noći. Ali život naroda i država razvija se organski, kao stablo, kao drveće, kao čitava priroda. Žilo neće dozrijeti prije određenog doba, a dozrijet neće nikad, ako nijesi sijao! Od preobilnosti misli i nacrtu boluju i naši mozgovi. Naša je pamet preopterećena mislima. Ali za to je naša volja preslaba. Plašimo se rada, mučnog i dugotrajnog rada, koji je potreban, da od jedne krune činiš hiljadu i od hiljade milijun. Plašimo se rada kao pojedinci i kao narod. Bojimo se trnovite staze, koja jedina vodi k cilju. Teška je nevolja stigla ruski narod za sve ono, što je on propustio da izradi tijekom desetgodišta i desetgodišta. Hoćemo li mi da sprječimo u našem narodu katastrofu, koja će imati puno gorih za nas posljedica, jer mi nijesmo brojni kao Rusi, tad moramo da se jedamput ozbiljno latimo posla. Nemojmo se zavaravati ljudim nadama. Budime uvjereni, da ćemo u tom nastojanju doživjeti mnogo razočaranja, ali bit će svakako uspjeha i to tim većeg uspjeha, čim mučniji, naporniji i ustrajniji bude naš rad. Bilo bi upravo nepravdno, da bi nas udes htio zato nagraditi slobodom, što smo ju iščekivali skrštenih ruku. Nije doduše lako, da robovi postignu slobodnu državu, ali ovi robovi mogu radom sebe da osloode, možemo postati najprije narod slobodnih ljudi a onda veoma lako i slobodan narod. Započnimo radom kod naših obitelji. Loš gospodar upropastit će svoju djecu, time to će propiti, probančiti svoj imetak, svoju zemlju, a djecu će prepustiti njihovom udesu bez odgoja, bez škole, bez srestava. Postat će mjesto gospodarja sužnjevi, koji će biti tekar dobri za najniže i najnepristojnije poslove. Zakržljavit će i tjelesno i nosit u srcu gorku savijest ropstva. Tamo gdje rad za oslobodjenje prelazi silu pojedinca, ujedinite sile i skupnim će se silama odstraniti zapreka, koja je svima na putu. Treba dakle organizacije i rada u organizaciji ali treba također, da su ljudi, koji su organizovani, poštjeni, revni i ustrajni ljudi. Nekoliko je pokvarenih elemenata rastrovalo čitavu rusku vojsku; jedna lola može svojim slabim primjerom uništiti i najzdraviju organizaciju. Kršćanstvo pobjedilo je jedino pomoću uzornih ljudi, koji su se odriicali udobnosti života, koji su odgojili ocjelnu volju. I mi možemo pobijediti jedino, budemo li imali takve uzorne ljude i bude li se naš narod sastojao barem pratežno od takvih ljudi: ljudi, koji imade volju i energiju da se kroz rad probiju do blagosanja, do sreće i ne samo ljudi, koji nastoje samo, kako bi provrtali blagajnu sreće. Tko poznaje istoriju, znade, da se je ona uvijek osvećivala takvim narodima i da je iza pjanosti jeftino stečene sreće redovito nastupili studeni mamurluk razočaranja i pogibije. Kad nastupi doba, da okupimo sile našeg naroda, isključit ćemo sve, što je nezdravo i trulo i uzeti samo ono što je zdravo ili što se daje ozdraviti. Bit će organizacija jakih, zdravih, i marljivih ljudi, koji se ne žacaju zapreka i poteškoća i koji su spremni na žrtve, jer znadu, da bez toga ne ide. Prestanimo biti narodom sanjara i budimo ljudi volje i rada.

Domaće vijesti.

Roditeljima polazemo na srce, da nam čim prije jave svoju djecu, koja bi pohađala hrvatsku srednju školu u Puli. Može se prijaviti kod uprave našeg lista, ulice Cenide br. 2, od 5—7 sati popodne svako dijete od 10—14 godina, pa ako dobitno dijete i nije sad u Puli. Vaša je dužnost, roditelji, da nam budete u svemu na ruku kod osnutka srednje škole, koja je samo na korist i dobrobit naše djece.

Dobrotvorni koncert u korist onih žitelja koji trebaju potpore uslijed ostećenja po neprijateljskim zračnim ljetacima, održavat će se večeras u 7 sati 30 minuta u Politeama Ciscutti. — Preostale će se karte prodavati na kazališnoj blagajni od 10—12 dopodne i na večer od 6 sati 30 minuta dalje.

Veliki dobrotvorni koncert c. i kr. ratnog izvjestiteljskog stana održavat će se u Politeama Ciscutti u petak, dne 8. o. mj. U nada sve zanimivom programu sudjeluje artistski vodja profesor Bruno Eisner (glasovir), gdja. Edita Buschmann (pjevanje), gosp. profesor Picksteiner (gusle) i glumica na c. i kr. dvorskom kazalištu gdjica. Kamila Gerzhofer (pjesme uz lutnju). Sudjelovanje ovih u svakom pogledu prvorazrednih i svagdje

ponajbolje priznatih umjetnika zajamčuje potpun uspjeh. Ulaznice će se prodavati dne 8. o. m. počevši od 9 sati dopodne u kazalištu.

Poštanski saobraćaj u Primorju. Dne 11. ožujka o. g. bit će opet otvoren pošt. ured Kozana i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno zasebno preporučivanje te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskom štedionicom). Istim danom bit će kod poštanskog ureda Gradež i opet uveden novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskim štedionicom), a kod pošt. ureda Čepovan saobraćaj pošt. omotima. Kod omota ograničuje se najviša težina na 10 kg a oznaka vrijednosti na 100 kruna.

Poštanski ured u Tolminu. Dne 15. ožujka o. g. bit će otvoren poštanski ured Tolmin i to za sada jedino za pismovnu poštu uključivo službeno i zasebno preporučivanje te za novčani saobraćaj (poštanskim naputnicama i poštanskom štedionicom).

Kako zlo misle naši ljudi. Primamo od prijatelja lista: Sastane me ovih dana arzenalski radnik i zamoli me, neka mu kažem, gdje je u Pull njemačka škola. Kad sam ga upitao, zašto želi to znati, odgovori mi: imam sina od jedanaest godina, koji je bio evakuiran u Steinklamnu, gdje je kroz tri godine pohađao njemačke škole, a sad ga eto moram opet smjestiti u njemačku školu, jer se u našoj hrvatskoj školi ne bi mogao snaći. „A kako govori dijete kod kuće?“, zapitam ga. „Ti po našu!“ odvrati on. „Pa kad dijete govori hrvatski“, nastavim ja, upišite ga u naše hrvatske škole; dijete će kroz kratko vrijeme, za nekoliko dana, moći posve dobro i bez ikakvih poteškoća sljediti s uspjehom tok hrvatske obuke“. Nakon dugog nagovaranja i uvjeravanja ode nepismeni radnik dalje, a nekako nije mogao shvatiti, kako bi njegovo dijete moglo iz njemačke škole stupiti u hrvatsku. Hoće li dijete upisati u našu školu, ne znam. Možda će očevo krivnjom i nerazumijevanjem biti i to nevino dijete izgubljena ovca iz našega stada, bez odgoja u svom milom materinskom jeziku. Možda će to nedužno dijete, odgojeno u tu ljoj školi, tuđim jezikom, proklinjati danas sutra svog roditelja, što ga nije smjestio bio u onu školu, koja ga vodi na pravi put njegove budućnosti kao pravog i rođenog Hrvata. Svakako žalosno, jer sam uvjeren, da ne bi nijedan Nijemac li Talijan tako postupao sa svojim djetetom, kao što eto misli taj neuki naš čovjek. A bez sumnje — na žalost — bit će takovih naših ljudi još i više!

Nova aprovizacijska komisija ustanovila se za Istru, i odcijepila se od one komisije, koja je imala svoje sjedište u Trstu, i na račun aprovizacije Istre aprovizirala Trst. Naši su se prvaci, općinski načelnici bili sastali u Kozini, gdje su izabrali izaslanstvo, koje je putovalo u Beč, gdje su im obećali mnogo, mnogo toga. Na ono, što im obećahu, za sada čekamo, a čekat ćemo još koji dan, ako se i to čekanje ne pretvori u sigurnost, da će obećanja ostati obećanjima. Ne mislimo ovladati da nešto spocinemo novoj aprovizacijskoj komisiji za Istru. Ne. Hoćemo samo da navedemo nekoliko činjenica, koje će govoriti prilično jasno. Ne znamo, da li je i barbarski načelnik bio na sastanku u Kozini, ili nije. Bit će da nije. Ali žitelj općine Barban u kotaru Pula primio je u mjesecu veljači i do sada za ožujak ukupno 1 kg. 40 dg. brašna po osobi. Uz to primio je pol kg. šećera. U Raklji na pr. platf. taj šećer po K 1.00. Bit će da je stigla opet nova naredba. Općina Barban, a pogotovo nekoliko njezinih djelovi, ne proizvode ni toliko, da se u rodnoj godini prehrani maleni dio stanovništva. Prošle godine nije urodilo ni toliko, koliko se posijalo. Pučanstvo bi dakle moralo da živi isključivo od onih 140 dg. brašna za mjesec i po. Držimo, da bi u slučaju, kad bi rakljijski župan, barbarski načelnik, predsjednik istarske aprovizacijske komisije ili poglavica ureda za prehranu morao da živi isključivo iz onih 1 kg. 40 dg. brašna i pol kg. šećera na mjesec i više, ili bi aprovizacija bila mnogo bolja, t. j. svi bi se oni više za nju starali, ili pak bi rat već davno bio dovršen. Sad ti župani, načelnici, ili bog ih znao, kako se sve nazivlju i koju si vlast prisvajaju, opet govore, da više ne će aprovizacija ni djelovati, nego da će oni kao trgovci prodavati živež, jer da je država aprovizacijsku organizaciju raspustila, a prodaju živeža opet prepuštila pojedinim trgovcima, koji će robiti opet sami udarati cijene. Doduše mala besmisao, ali da bi ti zakutni trgovci, kojima nitko ne pazi na prste, mogli jednostavno uzeti aprovizaciju ne kao općinski ured nego kao svoj privatni, kao što su to većim dijelom i do sada radili, ipak je kod nas moguće. Zanimivo bi bilo znati, koliko je aprovizacijom dobila siromašna i zadužena porezna općina Rakalj ili općina Barban. Nekoje su općine u puljskom kotaru stekle aprovizacijom silu novca, platile dugove, kupile školske zgrade, tko zna, kakvo li pako nas ugodno iznenađenje čeka kod buduće pregledbe računa. Možda ne će ta pregledba ispasti ni ugodno, a pogotovo ugodno za sve. Dirne li koji u te škakljive stvari, oni, kojih se to tiče, osjete udarac, reagiraju, pritišću na puce na automatu a taj zapliči: Za Boga miruj! Što radiš? Lakše rušiti nego graditi! Ali hoće li se graditi nešto dobro, valja najprije porušiti ono što je zlo. A onda čišćenje ne mora uvijek značiti ni rušenje. Osjeća li se čovjek krivcem, priznade li svoju krivnju i nastoji je popraviti, onda znači da je on sam porušio ono nevaljalo. A ovako ipak dalje ne ide!

Prodaja ribe. U slučaju, da prisprije riba, prodavat će se ona danas. Pravo kupovati ribu imaju danas vlasnici karata počevši od broja 9151.

Dnevne vijesti.

Ostobodjenje učitelja za školsku službu. Kako javljaju „Narodni Listy“, izdalo je domobransko ministarstvo naredbu br. 600.175 od dne 1. veljače 1918. prema kojoj će učitelji biti od 1. ožujka do 15. srpnja 1918. ostobodjeni od vojničke službe, kako bi mogli vršiti svoju učiteljsku službu. Radi se o učiteljima, koji su klasifikovani „bez oružja“ („ohne Waffe“) t. j. pronadjeni sposobnima za pomoćnu službu, kao što i o onima, koji su pronadjeni sposobnima za pomoćnu

službu, ali su pridjeljeni stražnoj službi (razred B). Ostobodjenje će provesti izravno vojničke oblasti iz pregledbe. Izuzeti su od toga gazisti, oni, koji priučivaju (resevne) škole i kurseve, te oni, koji su rođeni u godinama 1894.—1899. Oni, koji imaju da budu naknadno ostobodjeni, moraju da prikažu dekret imenovanja na nekom državnom, pokrajinskom ili općinskom školskom ustavu.

Vraćaju se naši mili... Kad smo pred par godina, dakle pred dvije, tri godine primali pisama i vijesti od naših znanaca, sinova, braće, muževa i otaca, koji su onda pali u rusko zarobljeništvo, s kolikim smo čežnjama očekivali, kad će se povratiti na rodno ognjište. A oni su pisali da su živi i zdravi, da pozdravljaju sve „od najvećeg od najmanjeg“ u kući, u susjedstvu, u cijelome selu. Pisali su, kako pozdravljaju neplodan krš, tvrđi kamen, tu svoju zemlju, i kako jedva čekaju dan, da se sa plodnih žitornodnih ruskih ravnica povrate na svoj neplodan krš. Mili bože, kakva li će te bit veselja, kad se oni povrate iz tuđe zemlje, i kad iz jedne, dvije ili tri godine ugledaju opet svoje mile. Kolika radovanja! Kolike svečanosti! A oni će onda ići od kuće do kuće pa pripovijedati same nevjerojatne stvari, što su tamo u ruskoj zemlji doživjeli. Ali prolazili su mjeseci, prolazila je jedna godina za drugom, jedna neznasnija od druge, i naše su se misli polagano privikle na to, da ljudi umiru, da ostaju sakati, ili padaju u zarobljeništvo, i polagano smo onda zaboravljali na one u zarobljeništvo, jer smo bili prisiljeni, da mislimo na sebe. Pa sad nam javljaju, da se oni iz Rusije vraćaju, a mi te vijesti tupo dočekujemo. T. liko je užasni stvari već palo na naša ledja, da smo zaboravili na veselje, da nam je sa usana nestalo bezbrižnog smijeha, a u našu se dušu uvuklo samo duboko ogorčenje, neutaživ gnjev, neuglasiva mržnja. I u takvom raspoloženju očekujemo one, koji se vraćaju, da im mjesto utjehe pokažemo naše utučene duše, mjesto podignuća njihove svijesti, pokažemo svu našu bijedu, mjesto svetog srećnog obiteljnog života, pružimo prokletstvo, a mjesto okrepljujuće hrane, pokažemo na naša trošna umirajuća tjelca. Pa da onda i njima u srce i mozak uklesamo vječnu mržnju, mržnju jaču od očaja, koja im jednina ima da dade snage za život i pokaže svrhu života. — Nema veselja, nema radovanja. Mjesto da nam oni pričaju o svojim mukama, čudit će se i križati i ne će vjerovati, da je istina i zbilja sve ono što mi pretpismo i što još danas anašamo. I mnogi, mnogi će od njih kazati: Zlo, zlo je bilo tamo, ali bačuska Rus imao je ipak kaše! M.

Značajna zabrana. Brnsko „Lidovo Noviny“ javljaju: Ratno je ministarstvo zabranilo rezervatnom naredbom časnicima nastajati sa sjedala, kad se pjeva češka narodna himna „Kde domov moj!“

Poruke iz uprave.

Marčana. Svotu od K 128.— nismo primili. — Izvolite reklamirati, da vidimo gdje leži pogriješka.

PROKOPIO DRAKOVIĆ posjednik u Peroju. Tužnim srcem javljamo našim prijateljima i znancima, da je naš mili suprug, otac, odnosno djed, gosp. daleko od svoje mile grude, poslije kratke bole ti dne 25. veljače o. g. u Niederkleinz (Donja Austrija) u Gospodinu preminuo, i tamo dne 27. veljače o. g. pokopan. Niederkleinz-Peroj-Pula, dne 7. III. 1918. Stana, supruga. Spiro, sin. Marija, snaha. Gjuro, unuk.

Sjetite se naše požrtvovne „Družbe sv. Cirila i Metoda“.

„Kreditno i eskomptno društvo“ Pula trg. Cusova 45 prima u pohranu novac uz najviši mogući kamatnjak, te isplaćuje uloške po dogovoru, bez obzira na ratno doba u svakoj visini. Uredovni satovi su: od 9 do 12 pr. podne.

Kata Kirac, rođ. Jadreško u 86. godini života, providjena svetotajstvima naše sv. vjere, dne 6. o. m. u Gospodinu preminula. Sprovod mile pokojnice obaviti će se danas, dne 7. ožujka 1918 u 4 sata popodne u Medulinu. Medulin, dne 7. ožujka, 1918. Luka Kirac, župnik i Ivan Kirac, posjednik, sinovi. Kata udata Lazarić, i Marija udata Bajčić, kćeri.

Mali oglasnik. KINO CRVENOG KRIŽA Ulica Sergija broj 34. Današnji raspored. Žudjeni ciljevi. Društvena snimka u 5 čina sa Robert Warvick. Početak: 2-30, 3-55, 5-20, 16-45. Neprekidne predstave. Ulaznica: I. prost. 1 K; II. 40 h. Ući se može kod svake slike. Ravateljstvo si pridržuje pravo promijeniti raspored.

Važno! Zamjena ratnih zajmova u ratno-zajmovne-osjguravajuće police. Pozor! Svaki vlasnik VII. ratnog zajma i prijašnjih smislja, iako svoje potpisivanje besplatno bez ikakve pare gotovine i (do K 5000) odmah skoro podvostruč. Primjer: Protiv uložnju ratnog zajma sa n. pr. nom. K 2700.— iako dobije svak bez ikakvog rizika, odmah pravovaljanu, ratno-zajmovno-osjguravajuću policu za po prilici nom. K 5000.— Osiguranje se sklapa na temelju dogovora sa kr. zavodom za vojničke udove i sirote putem c. k. priv. osiguravajućeg društva za život „Austrijski Feniks“ u Beču. Pojašnjenja daje: Osiguravajući odio c. kr. austr. zaklade za udove i sirote u Trstu, Lazzaretto vecchio 3, Jadranska banka, Podružnica Anglo-austr. banke, Podružnica Kreditnoga zavoda, Podružnica Depositne banke, Tršćansko-istarska banka, Podružnica Živnostenske banke u Trstu.

Srećke 4. razreda 9. razred. lutrije mogu se dignuti do 11. o. m. kod poslovnice razredne lutrije Jos. Krmpotić u Puli.

Pole... MENA listu... Beč, 7. ožujka... Berlin... Engleskim... to zaključ...